

การพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑

เพื่อสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาลฎีกา

Developing Case Affairs Officer of The Consumer Case Procedure Act B.E.

2551 to support proceedings of The Supreme Court

เอกพงษ์ ตั้งวิชาชาญ*

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

๑.บทนำ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีพิจารณาความขึ้นเป็นการเฉพาะสำหรับคดีผู้บริโภค¹ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ ว่า “กระบวนพิจารณาคดีผู้บริโภคให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามมาตรา ๖ ...” แต่ด้วยเหตุที่ คดีผู้บริโภค ก็เป็นคดีแพ่งประเภทหนึ่ง โดยก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ ขึ้นใช้บังคับ คดีแพ่งที่เกี่ยวกับกฎหมายผู้บริโภคต้องดำเนินกระบวนพิจารณาตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่ปี ๒๔๗๘² ดังนั้น มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ จึงบัญญัติต่อไปว่า “... ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม” ซึ่งการนำมาใช้โดยอนุโลมนี้มีความหมายว่า นำมาใช้บังคับเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับวิธีพิจารณาความที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ บัญญัติไว้ กล่าวโดยสรุปคือในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีผู้บริโภค กฎหมายที่นำมาใช้จึงต้องเป็นไปตามลำดับ³ คือ

๑. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑

๒. ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนพิจารณาและการปฏิบัติ

* น.บ. (เกียรตินิยมอันดับสอง) (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), น.บ.ท., น.ม. (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

¹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา มาตรา ๓ “คดีผู้บริโภค” หมายความว่า

(๑) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา ๑๙ หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

(๒) คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(๓) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีตาม (๑) หรือ (๒)

(๔) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

² ไพโรจน์ วายุภาพ,คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๖๓) หน้า ๑

³ เอื้อน ชุนแก้ว,คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด,๒๕๖๐) หน้า ๑๘ - ๑๙

หน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภคน พ.ศ.๒๕๕๑⁴

๓. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยหากจะกล่าวถึงเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ .ศ.๒๕๕๑ ที่กำหนดวิธีพิจารณา ความคดีผู้บริโภคน เป็นการเฉพาะทั้ง ๆ ที่ก็มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งอยู่แล้วนั้น สามารถสืบค้นได้จากหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติซึ่งแสดงเหตุผลความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัตินี้ มีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า “เนื่องจากเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นกระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลานานและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคนที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่างๆซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่าย ในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคนจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงสมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้ สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคนในกรณีที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการและตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อให้ผู้บริโภคนได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยา” และหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัตินี้ยังกล่าวถึงหลักการสำคัญ ๓ ประการ ของระบบวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภคนที่กำหนดขึ้นเป็นการเฉพาะคือ รวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้หลักการสำคัญ ๓ ประการ นี้ขับเคลื่อนไปได้ สมดัง เจตนารมณ์ ถ้าย่างคงให้ผู้พิ พากษาต้องดำเนินกระบวนการพิจารณา คดีผู้บริโภคน ด้วยตนเองทุกอย่างอาจทำให้เกิดความล่าช้าได้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีผู้บริโภคน พ.ศ.๒๕๕๑ จึงกำหนดให้มี “เจ้าพนักงานคดี” (Case Officer) เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของศาลยุติธรรม เพราะการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเจ้าพนักงานคดีจะไม่มีพิธีกรรมมาก ย่อมดำเนินไปสะดวกและรวดเร็วยิ่งกว่าคดีแพ่งทั่วไป⁵

โดยที่เจ้าพนักงานคดี ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ .ศ.๒๕๕๑ นี้มีความใกล้เคียงกับ Law Clerk ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ Judicial Assistant ของประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนงานคดีสนับสนุนการทำงานของผู้พิพากษา มีหน้าที่ค้นคว้า วิจัย ย่อ สรุปประเด็นแห่งคดี เขียนความเห็น ยกร่างคำพิพากษา และส่งเคราะห์เนื้อหาคดี โดยเฉพาะด้านกฎหมาย สนับสนุนการทำงานของผู้พิพากษาซึ่งส่วนใหญ่ทำงานในศาลสูง⁶ และนอกจาก พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ .ศ.๒๕๕๑ แล้ว มีการนำระบบเจ้าพนักงานคดีมาใช้กับการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๓⁷ และมาตรา ๗⁸ และการดำเนินคดีแบบกลุ่มตามประมวลกฎหมาย

⁴ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๕ ตอนที่ ๙๕ ก ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๑ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ.๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับเป็นต้นไป

⁵ ไพโรจน์ วายุภาพ,คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน, พิมพ์ครั้งที่ ๔ หน้า ๘

⁶ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรบุคคล, /Law Clerk ?/(ออนไลน์), วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔/

<https://rabi.coj.go.th/content/category/detail/vid/๓๙/iid/๑๔๖๓๖>

⁷ มาตรา ๓ “เจ้าพนักงานคดี” หมายความว่า ข้าราชการศาลยุติธรรมซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมให้ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีตามระเบียบที่คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนด

วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๒/๕^๙ นอกจากนี้มีการนำรูปแบบเจ้าพนักงานคดีมาใช้ กับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ เพื่อ ช่วยเหลือพนักงานอัยการในด้านการดำเนินคดีและเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพในการดำเนินคดีของสำนักงานอัยการสูงสุด ตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๑๐๑¹⁰ ส่วนศาลปกครองใช้รูปแบบพนักงานคดีปกครองเป็นผู้ช่วยดำเนินการ

⁸ มาตรา ๗ ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือระหว่างพิจารณาศาลมีอำนาจมอบหมาย ให้เจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ศาลใช้เป็นแนวทางในการไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณาคดี

(๒) ดำเนินการและจัดทำรายงานเกี่ยวกับคดีตามที่ศาลมีคำสั่ง

(๓) ช่วยเหลือศาลในการบันทึกคำพยาน

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาในการทำหน้าที่ช่วยเหลือนั้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีอำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลใดมา ให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

⁹ มาตรา ๒๒๒/๕ ให้มีเจ้าพนักงานคดีแบบกลุ่มทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีแบบกลุ่มตามที่ศาลมอบหมาย ดังต่อไปนี้

(๑) โกล่เกลี่ยคดีแบบกลุ่ม

(๒) ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน

(๓) บันทึกคำพยาน

(๔) ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคู่ความและสมาชิกกลุ่มทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณา

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามบทบัญญัติแห่งหมวดนี้หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการทำหน้าที่ช่วยเหลือนั้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งหมวดนี้ ให้เจ้าพนักงานคดีแบบกลุ่มเป็นเจ้า พนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีอำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมา ให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่

หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีแบบกลุ่มให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ในกรณีที่กฎหมายวิธีพิจารณาความไต่สวนคดีให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีไว้เป็นการเฉพาะ ให้เจ้าพนักงานคดีดังกล่าวนอกจากมีหน้าที่ตามกฎหมายนั้นแล้วมีหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งหมวดนี้ด้วย

¹⁰ มาตรา ๑๐๑ เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพในการดำเนินคดีของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้มีตำแหน่งเจ้าพนักงานคดี ซึ่งเป็นข้าราชการธุรการที่มีความรู้และประสบการณ์ในทางกฎหมายและงานคดี เพื่อปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานอัยการในด้านการดำเนินคดีตามระเบียบที่ ก.อ. กำหนด

ให้เจ้าพนักงานคดีได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งในอัตราที่สำนักงานอัยการสูงสุดและกระทรวงการคลังร่วมกันกำหนด

เจ้าพนักงานคดีจะมีจำนวนเท่าใดในส่วนราชการใด ให้เป็นไปตามที่ ก .อ. กำหนดด้วยความเห็นชอบของสำนักงานงบประมาณ

ในกรณีที่เจ้าพนักงานคดีผู้ปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานหน้าที่และความรับผิดชอบและลักษณะงานที่ปฏิบัติของเจ้าพนักงานคดี อัยการสูงสุดอาจพิจารณาให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีได้

ตามที่ตุลาการเจ้าของสำนวนมอบหมาย ตาม ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณา คดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๕๖ วรรคสอง¹¹ สะท้อนให้เห็นว่าเจ้าพนักงานคดี เป็นระบบที่สามารถช่วย หรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆในกระบวนการยุติธรรมได้

แต่ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา นับแต่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ .ศ.๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับ นับถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๑๓ ปี กลับพบว่าเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ .ศ. ๒๕๕๑ ได้ปฏิบัติหน้าที่แต่เพียง บางเรื่อง บางกรณี ทำให้เกิดคำถามว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ศาลยุติธรรม จำเป็นต้องมีเจ้าพนักงานคดีหรือไม่ สมควรที่จะพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดี ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีผู้บริโภค พ .ศ.๒๕๕๑ ไม่ว่าจะ เป็น ขั้นตอน การปฏิบัติ งาน ทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญ ศักยภาพ อัตราค่าจ้าง ตลอดจน ระดับความก้าวหน้า ในสายงาน เพื่อให้เจ้าพนักงานคดี สามารถ ปฏิบัติ หน้าที่ช่วยหรือ สนับสนุนการพิจารณาพิพากษาคดี ของศาล หรือไม่ และนโยบายของประธานศาลฎีกา ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ ในการพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีเพื่อให้มีบทบาทสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาลเพิ่มขึ้น นั้น มีการ ดำเนินการอะไรไปแล้วหรือไม่อย่างไร ซึ่งบทความทางวิชาการฉบับนี้จะได้ศึกษาถึงหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ .ศ. ๒๕๕๑ การปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าพนักงานคดี ในศาลฎีกา รวมถึง นำเสนอ ข้อขัดข้อง และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางที่ควรจะดำ เนินการต่อไป โดยมุ่งเน้นในขั้นตอน ทางปฏิบัติจริง

๒. การแต่งตั้ง หน้าที่ และคุณสมบัติ ของเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติ วิธีพิจารณา ผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑

การจะตอบคำถามต่างๆที่กล่าวมาในบทนำ เบื้องต้นควรที่จะได้ศึกษาในรายละเอียดถึงหน้าที่ของ เจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ .ศ.๒๕๕๑ เสียก่อน ซึ่งในส่วนนี้จะได้กล่าวถึง การแต่งตั้ง หน้าที่ และคุณสมบัติของเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี ผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ ตามลำดับ

ก. การแต่งตั้งเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑

“เจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ .ศ.๒๕๕๑” คือ บุคคลหรือข้าราชการ ศาลยุติธรรมที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมให้ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีตาม พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ .ศ.๒๕๕๑ ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง การแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง สำหรับ ตำแหน่งเจ้าพนักงานคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.อ. กำหนด

¹¹ มาตรา ๕๖ วรรคสอง เมื่อองค์คณะในศาลปกครองใดได้รับสำนวนคดีแล้ว ให้ตุลาการหัวหน้าคณะศาล ปกครองสูงสุดหรือ ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองชั้นต้นในองค์คณะนั้น แล้วแต่กรณี แต่งตั้ง ตุลาการศาลปกครองในคณะของตนคนหนึ่งเป็น ตุลาการเจ้าของสำนวน เพื่อเป็นผู้ดำเนินการ รวบรวมข้อเท็จจริงจากคำฟ้อง คำชี้แจงของคู่กรณี และรวบรวมพยานหลักฐานที่ เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ โดยมีพนักงานคดีปกครองเป็นผู้ช่วยดำเนินการตามที่ตุลาการเจ้าของสำนวนมอบหมาย

พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๓ ประกอบมาตรา ๕ วรรคสอง¹² ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าพนักงานคดี พ .ศ.๒๕๕๑¹³ และระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าพนักงานคดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๐¹⁴

ข. หน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ.๒๕๕๑

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ .ศ.๒๕๕๑ และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภคน พ.ศ.๒๕๕๑ กำหนดหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีไว้หลายเรื่องหลายประการ ดังนี้

หน้าที่ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ .ศ.๒๕๕๑ มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๔ ซึ่งหลักใหญ่ใจความคือ ให้เจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคนตามที่ศาลมอบหมาย โดยหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคนตั้งว่ามานี้ มาตรา ๔ บัญญัติไว้ ๕ ประการ คือ

๑. โกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภคน (มีการบัญญัติถึงหน้าที่นี้ในมาตรา ๒๕ ด้วย)

๒. ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน

๓. บันทึกรายการ

๔. ดำเนินการให้มีการคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณา

๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในกา รทำหน้าที่ช่วยเหลือนั้น

นอกจากนี้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ.๒๕๕๑ ยังบัญญัติถึงหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีไว้อีก ๒ ประการ ในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๖๓ คือ

๑. บันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้องในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะฟ้องด้วยวาจา (มาตรา ๒๐)

๒. รายงานเกี่ยวกับมาตรการหรือวิธีการใดๆ เพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อ ให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโภคนเป็นส่วนรวมเป็นการชั่วคราวก่อนการพิพากษาคดี (มาตรา ๖๓) ส่วนหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภคน พ .ศ.๒๕๕๑ มีอยู่ด้วยกันหลายประการคือ

๑. การให้คำแนะนำแก่โจทก์เพื่อให้จัดทำคำฟ้องให้ถูกต้องครบถ้วน ในกรณีที่โจทก์ยื่นคำฟ้องเป็น

¹² มาตรา ๓ “เจ้าพนักงานคดี” หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ วรรคสอง ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงานคดี ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.ศ. กำหนด

¹³ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๕ ตอนที่ ๗๐ ก ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๑

¹⁴ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๑๐๐ ก ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๐

หนังสือหากคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญในเรื่องหนึ่งเรื่องใด (ข้อ ๖ วรรคหนึ่ง) หรือฉบับที่
รายละเอียดแห่งคำฟ้องลงในแบบพิมพ์คำฟ้องแล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะฟ้อง
ด้วยวาจา (ข้อ ๖ วรรคสอง)

๒. เป็นผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่ความเจรจาตกลงกัน (ข้อ ๑๔ วรรคหนึ่ง) มีหน้าที่ติดต่อไปยังบุคคลที่คู่ความ
มีความประสงค์ร่วมกันที่จะให้ผู้ไกล่เกลี่ย (ข้อ ๑๔ วรรคสอง)

๓. ช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำให้การหรือบัญชีระบุพยานตามที่ศาลมอบหมาย (ข้อ ๑๗)

๔. สอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากคู่ความแล้วจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นข้อ
เสนอต่อศาลตามที่ศาลมอบหมาย (ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง)

๕. ตรวจสอบพยานหลักฐานอันเป็นประเด็นแห่งคดี ตรวจสอบกระบวนการผลิตสินค้าหรือ บริการ
ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน ทุนจดทะเบียน รายได้ รายชื่อหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือกรรมการ
ของผู้ประกอบธุรกิจ หรือเรียกให้หน่วยงานหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือจัดส่งพยานหลักฐาน หรือตรวจสอบ
ข้อเท็จจริงอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาพิพากษาคดีตามที่ศาลมอบหมาย (ข้อ ๒๐ วรรคหนึ่ง)

๖. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำพยานที่บันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายถอดเป็น ภาพหรือ
เสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง ตลอดจนการ
จัดทำสำเนาข้อความดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรหรือสิ่งบันทึกอย่างอื่นตามที่ศาลมอบหมาย (ข้อ ๒๓)

๗. ตรวจสอบและดูแลให้คู่ความดำเนินคดีไปตามขั้นตอนของกฎหมายหากพบว่ามี ข้อบกพร่องตามที่
ศาลมอบหมาย (ข้อ ๒๔)

๘. ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยคำร้องเพื่อขอใช้วิธีการชั่วคราวก่อนยื่น ฟ้องคดี
และทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวที่เหมาะสมตามที่ศาลมอบหมาย (ข้อ ๒๕)

๙. ตรวจสอบข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจเพื่อประกอบการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งตามที่ ศาล
มอบหมาย (ข้อ ๒๘)

๑๐. ตรวจสอบการปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามมาตรา ๔๓ ตามที่ศาลมอบหมาย (ข้อ ๒๙ วรรคหนึ่ง)
ประสานงานให้สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาล ตรวจสอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการนั้น และ
ให้ความช่วยเหลือตามสมควรในการบังคับคดีแก่ผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายตามคำสั่งศาล
(ข้อ ๒๙ วรรคสอง)

๑๑. ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ อำนาจตามมาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ หรือ
กรณีปรากฏว่ามี ข้อขัดข้องในการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง รวมทั้งแนวทาง แก้ไขหรือความจำเป็น
ที่จะต้องกำหนดวิธีการใดเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาตามที่ศาลมอบหมาย (ข้อ ๔๒ วรรคหนึ่ง)

ค. คุณสมบัติของเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑

ด้วยหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตั้งที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดี
ผู้บริโภคตามที่ศาลมอบหมาย เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพของศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีผู้บริโภค
หากแต่ครอบคลุมไปถึงการให้ความช่วยเหลือคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาบางอย่างตามที่กฎหมาย

บัญญัติ¹⁵ บุคคลหรือข้าราชการศาลยุติธรรมที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็น เจ้าพนักงานคดี ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจกฎหมายไม่ว่าจะเป็นกฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับคดีผู้บริโภค เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๒๒ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.๒๕๕๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นต้น และกฎหมายวิธีสบัญญัติ ที่ใช้ในการพิจารณาคดีผู้บริโภค คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง จึงกำหนดว่าบุคคลหรือข้าราชการศาลยุติธรรม ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานคดีจะต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

๑. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมายหรือปริญญาเอกทางกฎหมาย

๒. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย เป็ นสามัญสมาชิกแห่ง เนติบัณฑิตยสภา และได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายตามที่ ก.ศ. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

๓. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายและปริญญาในสาขาวิชาอื่นที่ ก.ศ. กำหนด ซึ่งไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และได้ประกอบวิชาชีพตามที่ ก.ศ. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่ปี

๓.บทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ ในศาลฎีกา ช่วงเวลาที่ผ่านมา และข้อขัดข้อง

เนื่องจากบทความทางวิชาการฉบับนี้เป็นการศึกษาการพัฒนากระบวนการเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ เพื่อสนับสนุนการพิจารณาของศาลฎีกา ในชั้นนี้จึงจะได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาโดยสังเขปเสียก่อน

ศาลฎีกามีการจัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาตามประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม เรื่องการจัดตั้งแผนกในศาลฎีกา (ฉบับที่ ๓)¹⁶ มีอำนาจในคดีของศาลฎีกาเกี่ยวกับกฎหมายผู้บริโภค รวมทั้งคดีอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกันตามที่ประธานศาลฎีกาจะได้อำนาจ เริ่มทำการตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป ซึ่ง ณ ปัจจุบัน การพิจารณาคดีของแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาเกี่ยวกับกฎหมายผู้บริโภคเป็นการพิจารณาคำสั่ง คำร้องต่างๆ ในคดีผู้บริโภค คำร้องขออนุญาตฎีกา ในคดีผู้บริโภค และการพิจารณา พิพากษาคดี ผู้บริโภคที่ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกา โดยการพิจารณาคดีผู้บริโภคนี้แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกามีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานออกเป็น ๒ วิธี

วิธีที่ ๑ คือ การยกร่างฯ คำสั่ง คำร้อง คำร้องขออนุญาตฎีกา และคำพิพากษา มีการกำหนดขั้นตอน

การปฏิบัติงานนับแต่แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาได้รับสำนวนพอสรุปให้เห็นเป็นลำดับได้ดังนี้

๑. นิติกรแผนก/เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของสำนวนคดี

¹⁵ ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ สำนักงานศาลยุติธรรม หน้า ๓๕

¹⁶ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๔ ตอนที่ ๔๐ ก ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๐

๒. นิติกรแผนก/เจ้าพนักงานคดีตรวจคำร้อง คำฟ้อง คำให้การ และกำหนดประเด็นข้อพิพาท

เพื่อพิจารณา

๓. นิติกรแผนกค้นคว้าข้อมูลกฎหมายและแนวคำพิพากษาเพื่อประกอบการร่างคำพิพากษาหรือคำสั่ง

๔. นิติกรแผนกยกร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาโดยนำข้อเท็จจริงจากคำร้อง คำฟ้อง คำให้การ

และประเด็นข้อพิพาทมาปรับกับข้อมูลกฎหมาย

๕. เสนอร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาที่ยกเสร็จต่อเลขานุการแผนกคดีผู้บริโภคเพื่อตรวจสอบ

วิธีที่ ๒ คือ การจ่ายสำนวนคดีให้แก่องค์กรคณะผู้พิพากษาศาลฎีกาประจำแผนกคดีผู้บริโภคทำ

คำพิพากษาและคำร้องขออนุญาตฎีกา มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานพอสรุปให้เห็นเป็นลำดับได้ดังนี้

๑. นิติกรแผนกตรวจรับเอกสารสรุปข้อมูลในสำนวนคดีจากงานรับฟ้องของศาลฎีกา

๒. นิติกรแผนกเสนอเอกสารสรุปข้อมูลในสำนวนคดีต่อเลขานุการแผนกคดีผู้บริโภค

๓. นิติกรแผนกเสนอประธานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาพิจารณาเสนอความเห็นต่อ

ประธานศาลฎีกาให้มีคำสั่งจ่ายสำนวนคดี

๔. ประธานศาลฎีกาจ่ายสำนวนแก่ผู้พิพากษาศาลฎีกา

นอกจากนี้เอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกามีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การจัดทำวาระการประชุม เอกสารประกอบการประชุม และรายงานการประชุมพอสรุปให้เห็นเป็นลำดับได้ดังนี้

๑. เจ้าหน้าที่แผนกรับร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาจากศูนย์รับ-ส่งร่างฯ

๒. เจ้าหน้าที่แผนก/นิติกรแผนกเสนอร่างต่อประธานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาเพื่อ พิจารณานุมัติเข้าประชุม

๓. เจ้าพนักงานคดีสรุปประเด็นข้อเท็จจริงและข้อมูลกฎหมายที่สำคัญของคดีเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณา

๔. เจ้าพนักงานคดีจัดทำวาระการประชุมพร้อมสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องเสนอต่อผู้พิพากษาศาลฎีกาในแผนก

๕. ภายหลังจากที่ประชุมพิจารณาร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาแล้ว กรณีที่ประชุมมีมติเห็นด้วย กับร่างคำสั่งหรือคำพิพากษา จะเสนอร่างคำสั่งหรือคำพิพากษานั้นให้ประธานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาลงนาม กรณีที่ประชุมมีมติไม่เห็นด้วยกับร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาจะเสนอร่างคำสั่งหรือคำพิพากษานั้นให้ผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งเป็นผู้ตรวจร่างฯปรับปรุงร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาตามมติที่ประชุม จากนั้นก็จะเสนอร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ประธานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาลงนาม

๖. นิติกรแผนกจัดทำรายงานการประชุมและเสนอร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งเป็นผู้ตรวจร่างฯตรวจสอบความเรียบร้อยของร่างคำสั่งหรือคำพิพากษา

จากเอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีการกำหนดหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีไว้ตั้งแต่ในขั้นตอน วิธีการยกร่างคำสั่งหรือคำพิพากษา และขั้นตอนการประชุม แผนก

คดีผู้บริโภคในศาลฎีกา ส่วนขั้นตอน วิธีการจ่ายสำนวน คดีให้แก่องค์กรคณะผู้พิพากษาศาลฎีกาประจำแผนก

คดีผู้บริโภคทำคำพิพากษาและคำร้องขออนุญาตฎีกา ไม่ได้กำหนดหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีไว้ และจากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานคดีชำนาญการ¹⁷ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ถึงปัจจุบัน ทำให้ได้ข้อมูลว่า ที่ผ่านมา เลขานุการแผนกคดี เคยมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีคัดแยกประเภทคดี คัดแยกสำนวนคดี และมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีกร่างรายงานกระบวนการพิจารณา เรียกให้คู่ความชำระค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาหรือนำเงินค่าฤชาธรรมเนียม ซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษามาวางศาล กับยกร่างคำสั่งคำร้องกรณีที่คู่ความขอถอนฎีกาเสนอเลขานุการแผนกคดีตรวจสอบก่อนในชั้นแรก และได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่สนับสนุนการทำงานของแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาโดยโทรศัพท์ประสานกับศาลชั้นต้นเพื่อสอบถามข้อมูลคดี อื่นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีที่ขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลฎีกาตามที่องค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาที่รับผิดชอบคดีนั้นมอบหมายให้ตรวจสอบ กับทำการตรวจสอบและรายงานให้ศาลทราบกรณีที่ องค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกามีคำสั่งโดยอาศัยอำนาจ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๔ เพื่อประกอบการ พิพากษาพิพากษา¹⁸ ส่วนกรณีอื่นเจ้าพนักงานคดีจะไม่ได้ทำหน้าที่ในชั้นตอน วิธีการยกร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาตามที่กำหนดไว้ เนื่องจากศาลฎีกามีผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาทำหน้าที่ยกร่างคำพิพากษาหรือคำสั่งในเบื้องต้นอยู่แล้ว¹⁹ และ ณ ปัจจุบันนี้เจ้าพนักงานคดี ประจำแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกาซึ่งมี ๒ คน ไม่ได้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ขั้นตอนการกร่างรายงานกระบวนการพิจารณาและร่างคำสั่งที่เคยได้รับมอบหมาย และตรวจสำนวนคดีได้เพียงบางสำนวนเท่านั้น เนื่องจากมีการจ่ายสำนวนให้แก่องค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาเร็วขึ้น

นอกจากนี้ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาจะมีขั้นตอนการตรวจร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาที่ องค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาพิจารณาแล้ว ทุกเรื่อง ซึ่งขั้นตอนการตรวจร่างคำสั่งหรือคำพิพากษานี้ ศาลฎีกาก็มีผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาทำหน้าที่ตรวจสำนวนคดีและตรวจร่างคำพิพากษาหรือคำสั่งในข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พิสูจน์อักษรให้ถูกต้องและมีคุณภาพตามมาตรฐานของศาลสูงสุด ศึกษา วิเคราะห์ และค้นคว้าทั้งในข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่อยู่แล้ว²⁰

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ตลอดจนข้อกำหนดต่างๆ ที่ออกตามความในกฎหมายจะได้กำหนดภารกิจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีไว้มากมายหลายประการ แต่หน้าที่ทั้งหลายเหล่านี้มีเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่มากำกับไว้คือ “ตามที่ศาลมอบหมาย” อันมีความหมายว่า หากศาลไม่ได้มอบหมายให้ทำหน้าที่นั้นเสียแล้ว เจ้าพนักงานคดีก็ไม่อาจที่จะดำเนินการเองได้ ซึ่งอาจจะเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ผู้พิพากษาเคยชินกับการดำเนินการกระบวนการพิจารณาแบบเดิม ๆ โดยเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องให้

¹⁷นางสาวพัทธธิดา สิริยาประภัทรศิริ /เจ้าพนักงานคดีชำนาญการ สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา/สัมภาษณ์วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๖/๒๕๖๐ เป็นกรณีศาลฎีกามีคำสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบเกี่ยวกับคำพิพากษาศาลฎีกาอีกคดีหนึ่งซึ่งมีผลผูกพันคู่ความ และศาลฎีกานำมารับฟังประกอบในการพิพากษา

¹⁹ คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนการปฏิบัติงานในศาลฎีกา เล่ม ๕ สำนักงานศาลยุติธรรม (พ.ศ.๒๕๔๙) หน้า ๕๓๔

²⁰ เรื่องเดียวกัน

เจ้าพนักงานคดีดำเนินการในเรื่องนี้ นๆ หรือเป็นเพราะ บางหน้าที่ก็ มีส่วนที่ ทับซ้อนกับหน้าที่ของ นิติกร ประจำแผนกคดีผู้บริโภค หรือผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา รวมทั้งอัตราค่าจ้างที่ไม่ได้สัดส่วน กับปริมาณงาน และข้อจำกัด เกี่ยวกับกำหนดเวลาในการทำงาน ทำให้เจ้าพนักงานคดีไม่อาจทำหน้าที่ ตามที่กำหนดไว้ได้ ฉะนั้นหากไม่มีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในศาลฎีกาให้ชัดเจนและ มอบหมาย ให้ปฏิบัติ หน้าที่ข้างต้น ก็เหลือวิสัยที่ เจ้าพนักงานคดี จะได้ ทำหน้าที่ ในการดำเนินคดีผู้บริโภคได้ อย่างที่ ควรจะเป็น อันเป็นข้อขัดข้อง ที่ทำให้ระบบเจ้าพนักงานคดีไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้สมดังเจตนารมณ์ของ กฎหมาย

๔. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ เพื่อสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา

จากที่ได้ศึกษาถึงหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่ง สามารถช่วยสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาได้ในหลายๆด้าน แต่มี ข้อขัดข้องในการปฏิบัติ หน้าที่ดังที่กล่าวมาแล้ว ประกอบกับ การได้ปฏิบัติหน้าที่ใน ตำแหน่งผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำ กองผู้ช่วย ผู้พิพากษาศาลฎีกา ประจำ แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกามา ช่วง ระยะเวลาหนึ่ง จึงเห็นว่า สมควรที่จะมี การพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ อย่างเป็นทางการเพื่อ สนับสนุนการพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา

เนื่อง ด้วย ประธานศาลฎีกามีนโยบายพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีเพื่อให้มีบทบาทสนับสนุนการ พิจารณาคดีของศาลเพิ่มขึ้น สำนักงานศาลยุติธรรม จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนาระบบ เจ้าพนักงานคดี มีนายอธิคม อินทุภูติ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา เป็นประธานคณะทำงาน โดยกำหนด แผนการพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดี ๔ ด้าน คือ

๑. บทบาทอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี
๒. โครงสร้างตำแหน่งของเจ้าพนักงานคดี
๓. อัตราค่าจ้างเจ้าพนักงานคดี
๔. ความก้าวหน้าในสายงานอาชีพ

โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรได้จัดประชุม คณะทำงานชุดดังกล่าว วกครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๓ และก็มีการประชุมอีกหลายครั้ง ซึ่งในการประชุมครั้งที่ ๒ คณะทำงาน มีมติเห็นชอบ แผนพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีในระยะสั้นและระยะยาว การประชุมครั้งที่ ๓ ประชุมหารือแนวทางการ พัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดี โดยพิจารณาบทบาทอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในศาลสูง และในคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ การจัดตั้งส่วนงานสำหรับเจ้าพนักงานคดี และร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการยุติธรรม (ฉบับที่...) พ.ศ. ... (การกำหนดตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีประจำศาลยุติธรรม) การประชุม ครั้งที่ ๔ พิจารณาร่างคำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีใน คดีผู้บริโภคปฏิบัติหน้าที่ การประชุมครั้งที่ ๕ มีมติเห็นชอบร่างคำแนะนำประธานศาลฎีกา ภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานคดีในศาลยุติธรรม การจัดตั้งส่วน /กลุ่มงานเจ้าพนักงานคดีในสำนักส่งเสริม งานตุลาการ และศาลยุติธรรมทั่วประเทศ ตลอดจนการจัดโครงสร้างกรอบอัตราค่าจ้าง การประชุมครั้งที่ ๖

พิจารณาวางแผนทางโครงการศาลต้นแบบในการพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีในศาลยุติธรรม และการประชุมครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔ พิจารณาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการอบรมเจ้าพนักงานคดี รวมถึงแนวทางในการแก้ปัญหาและข้อขัดข้องในการจัดตั้งส่วนหรือกลุ่มงานและแก้ไขปัญหากรอบอัตรากำลังเจ้าพนักงานคดี ตามที่มีการประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนาวิชาชีพพัฒนาศักดิ์

โดยเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๔ ประธานศาลฎีกาได้ออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยบทบาทและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี พ.ศ.๒๕๖๔²¹ โดยมีเหตุผลสำคัญตอนหนึ่งในการออกคำแนะนำคือ “...แต่ทางปฏิบัติที่ผ่านมาเจ้าพนักงานคดีส่วนใหญ่ยังไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานและระบบงานของศาลตลอดจนบทบาทและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อเอื้อต่อการที่เจ้าพนักงานคดีจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย” จากการศึกษาคำแนะนำของประธานศาลฎีกาฉบับนี้ จะเห็นได้ว่ามีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ ในแผนกคดีผู้บริโภคศาลฎีกาดังนี้

ข้อ ๑. ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี ผู้รับผิดชอบในราชการของศาลและผู้พิพากษาพึงให้ความสำคัญต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในการช่วยพิจารณาพิพากษาเป็นหลัก...

ข้อ ๒. ผู้รับผิดชอบในราชการของศาลและผู้พิพากษาพึงมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีตามที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑)

(๒)

(๓)

(๔) ในศาลชั้นอุทธรณ์และศาลฎีกา ช่วยจัดทำรายงานการตรวจสำนวน รายงานสรุปปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย ช่วยศึกษา ค้นคว้า และทำความเข้าใจตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการในการประชุมคดีตามระเบียบของศาล...

ข้อ ๓. นอกจากอำนาจหน้าที่ตามข้อ ๒ เมื่อมีเหตุอันสมควรเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี เจ้าพนักงานคดีอาจทำรายงานเสนอ ข้อมูลหรือความเห็นใดๆ เกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ข้อ ๔. ให้ผู้รับผิดชอบในราชการของศาลกำกับดูแลให้เจ้าพนักงานคดีได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในกฎหมายและคำแนะนำนี้ โดยให้ส่วนงานด้านธุรการสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ข้อ ๕. ให้สำนักงานศาลยุติธรรมดำเนินการให้มีคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานคดีในทุกชั้นตอน และในกรณีจำเป็นต้องมีวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติตามคำแนะนำนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

²¹ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๑๓๘ ตอนที่ ๔๐ ก ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๔

จากนั้นวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ สำนักงานศาลยุติธรรมออกประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑๖) ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ซึ่งหลักใหญ่ใจความในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าพนักงานคดี เป็นการกำหนดเพิ่มส่วนหรือกลุ่มงานเจ้าพนักงานคดีในหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ทั้งหน่วยงาน ส่วนกลาง กลุ่มศาลสูง กลุ่มศาลแพ่ง กลุ่มศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ กลุ่มศาลจังหวัดและ ศาลแขวง ซึ่งในส่วนของศาลฎีกากำหนดไว้ในข้อ ๔ ของประกาศฉบับดังกล่าว โดยข้อ ๔ นี้ได้กำหนดขอบเขต หน้าที่ของส่วนเจ้าพนักงานคดีไว้ด้วยรวม ๑๑ ข้อ ซึ่งจะได้พิจารณาเปรียบเทียบกับขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในขั้นตอนการปฏิบัติงานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา ดังนี้

ขอบเขตหน้าที่ ตามประกาศ สำนักงานศาลยุติธรรมฯ (ฉบับที่ ๑๖)	ขอบเขตหน้าที่ตามขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน (เดิม)	ข้อสังเกต
๑. จัดทำรายงานการตรวจสำนวน รายงานสรุปปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย	ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน ของสำนวนคดี และเอกสาร ในสำนวนคดี และการส่งสำนวน คดีขึ้นมายังศาลฎีกาว่าอยู่ภายใต้ หลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติ หรือไม่ สรุปย่อประเด็น ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ในสำนวน	กำหนดไว้ทำนองเดียวกัน
๒. ศึกษา ค้นคว้า และทำ ความเห็นตามที่ได้รับมอบหมาย	ค้นคว้าข้อกฎหมายและแนว คำพิพากษาเดิมเพื่อประกอบการ ยกράงฯ ค้นคว้าข้อมูลทาง วิชาการ	ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมฯ (ฉบับที่ ๑๖) กำหนดเพิ่มในส่วน ของการทำความเห็นตามที่ได้รับ มอบหมาย ซึ่งนำหมายถึงทำ ความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร
๓. ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการใน การประชุมคดี ประชุมแผนกคดี และประชุมใหญ่ตามระเบียบ	จัดทำวาระการประชุม เอกสาร ประกอบการประชุม และ รายงานการประชุมแผนกคดี ผู้บริโภค	ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมฯ (ฉบับที่ ๑๖) กำหนดเพิ่มในส่วน ของการประชุมคดีและ การ ประชุมใหญ่

๔. ในคดีที่กฎหมายกำหนดให้ยื่นฟ้องต่อศาลฎีกา ตรวจสอบคำคู่ความ คำร้อง คำแถลงสำนวน การสอบสวน สำนวนคดี รวบรวมพยานหลักฐาน ตรวจสอบพยานหลักฐาน รวมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมฯ (ฉบับที่ ๑๖) กำหนดเพิ่มเติมหน้าทึนี้อยู่นอกขอบเขตหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ.๒๕๕๑
ขอบเขตหน้าที่ตามประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมฯ (ฉบับที่ ๑๖)	ขอบเขตหน้าที่ตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน (เดิม)	ข้อสังเกต
๕. ยกร่างคำพิพากษาและคำสั่ง คำร้อง	ยกร่างคำพิพากษาและคำสั่ง คำร้อง	กำหนดไว้ในทำนองเดียวกัน
๖. ดำเนินการเกี่ยวกับคดีที่ศาลมีคำสั่งให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม หรือคดีอื่นใดที่ได้รับมอบหมาย		ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมฯ (ฉบับที่ ๑๖) กำหนดเพิ่มเพื่อรองรับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม แต่ในส่วน การดำเนิน คดีแบบกลุ่มที่เป็นคดีผู้บริโภคน อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ.๒๕๕๑ อยู่แล้ว
๗. ค้นคว้าข้อกฎหมาย คำวินิจฉัย คำพิพากษาศาลฎีกา ข้อมูลทางวิชาการ ย่อข้อกฎหมาย และทำความเห็นต่อศาล	ค้นคว้าข้อกฎหมายและแนวคำพิพากษาเดิมเพื่อประกอบการยกร่างฯ คำสั่ง คำร้อง คำพิพากษา ค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการ	ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมฯ (ฉบับที่ ๑๖) กำหนดเพิ่มในส่วนของการทำความเข้าใจต่อศาล ซึ่งนำหมายถึงทำความเข้าใจเป็นลายลักษณ์อักษร
๘. ปฏิบัติงานบันทึกคำพยาน		ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมฯ (ฉบับที่ ๑๖) กำหนดเพิ่มซึ่งอยู่นอกขอบเขตหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ.๒๕๕๑ ในศาลฎีกา

๙. ดำเนินการจัดทำสถิติและรายงานความ	รวบรวมสถิติคดีที่จ่ายแก่องค์กรคณะผู้พิพากษาศาลฎีกาประจำเดือนส่งงานเลขานุการศาลฎีการวบรวมสถิติผลงานของผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลชั้นต้นในแผนกคดีผู้บริโภคส่งส่วนคำพิพากษา	ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมฯ (ฉบับที่ ๑๖) ไม่ได้กำหนดชัดว่าเป็นสถิติในเรื่องใด ส่วน ขั้นตอนการปฏิบัติงานของแผนกฯ ระบุว่า เป็นสถิติคดีที่จ่ายสำนวนของผู้พิพากษา และระบุ ว่าเป็นหน้าที่ของนิติกรแผนก ซึ่งเป็นเรื่องทางธุรการ
ขอบเขตหน้าที่ ตามประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมฯ (ฉบับที่ ๑๖)	ขอบเขตหน้าที่ตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน (เดิม)	ข้อสังเกต
๑๐. ดำเนินงานเกี่ยวกับงานแผนงบประมาณ และรายงานผลของส่วนงาน		แม้ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ของแผนกฯ ไม่ได้กำหนดไว้ แต่มีการกำหนดไว้ในประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ข้อ ๒ (๒๔) ๑๐
๑๑ . ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย		เช่นเดียวกับข้อ ๑๐.

นอกจากนี้ยังมีโครงการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อให้เจ้าพนักงานคดีได้นำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยสำนักงานศาลยุติธรรมมีคำสั่งสำนักงานศาลยุติธรรมที่ ๖๖๐/๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือมาตรฐานงานคดีสำหรับเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ .ศ.๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ มีนายสืบพงษ์ ศรีพงษ์กุล ผู้พิพากษาศาลฎีกา เป็นประธานคณะทำงาน กับมีผู้พิพากษาอื่น และเจ้าพนักงานคดีที่ปฏิบัติหน้าที่ ในแต่ละชั้นศาลเป็นคณะทำงาน ซึ่งสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรพืชพรรณศาสตร์ได้จัดการประชุม คณะทำงานชุดดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ โดยมีการพิจารณาแผนการดำเนินงานของคณะทำงาน เพื่อเตรียมความพร้อมจัดทำคู่มือมาตรฐานงานคดี และร่วมกันกำหนดกรอบอำนาจหน้าที่ของ

เจ้าพนักงานคดีให้มีความชัดเจนและเป็นไปในทางเดียวกัน ตามที่มีการประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์ของ

สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรชีวภาพ

และที่ผ่านมา ยังมีการจัดอบรม หลักสูตร เจ้าพนักงานคดี (ระดับปฏิบัติการ) และเจ้าพนักงานคดี

(ระดับชำนาญการพิเศษ) โดยวิทยาลัยข้าราชการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ

ศาลยุติธรรม และสำนักงานศาลยุติธรรมประกาศรับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้า

รับราชการใน ตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีปฏิบัติการในศาลยุติธรรม ทดแทนตำแหน่งที่จะว่าง ตั้งแต่วันที่

กรกฎาคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๔ อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงนโยบายของสำนักงานศาลยุติธรรมที่

ประสงค์จะให้มีการ การพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดี ในศาลยุติธรรม อย่างเป็นรูปธรรม ตามนโยบายของ

ประธานศาลฎีกาปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ ในการพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีเพื่อให้มีบทบาทสนับสนุนการพิจารณา

คดีของศาลเพิ่มขึ้น

ส่วนเรื่องอัตรากำลัง เมื่อพิจารณาถึง ขอบเขต หน้าที่ และ ลักษณะ งาน ซึ่งเป็นงานที่ ต้องใช้เวลา และ

ปริมาณคดีที่มีเป็นจำนวนมาก จึงเห็นว่าสำนักงานศาลยุติธรรม ควรจัดสรรอัตรากำลังเจ้าพนักงานคดี ใน

ศาลฎีกาเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภค และกฎหมายอื่น

ที่มีระบบเจ้าพนักงานคดี ซึ่งปัจจุบันเจ้าพนักงาน คดีในแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกามีเพียง ๒ คน ในขณะที่

ปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกา แผนกคดีผู้บริโภคนมีจำนวนมาก โดยจะต้องพิจารณา คำสั่งคำร้อง

ต่างๆ คำร้องขออนุญาตฎีกา และพิจารณาพิพากษาคดีที่ได้รับอนุญาตให้ฎีกา ซึ่งเป็นคดีที่ผ่านการพิจารณา

พิพากษาของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ถึงภาค ๙ และ เนื่องจาก ในช่วงเวลาที่ผ่านมา

เจ้าพนักงานคดี ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา าสังกัด ส่วนแผนก คดีพิเศษ และยกวาง

คำพิพากษา ตาม ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่

ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ที่กำหนดให้

สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกามีส่วนแผนกคดีพิเศษและยกวางคำพิพากษา มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินการสนับสนุนการปฏิบัติงานของแผนกคดีพิเศษ

(ข) บริหารสำนวนคดีพิเศษ

(ค) สนับสนุนในการจัดทำร่างคำพิพากษา

(ง) ยกวางคำพิพากษาในคดีที่ได้รับมอบหมาย

(จ) ดำเนินการเกี่ยวกับงานประชุมแผนกคดีพิเศษ

(ฉ) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณ และรายงานผลของส่วนงาน

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

แต่เมื่อมีการเพิ่มส่วนเจ้าพนักงานคดีตามประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการ

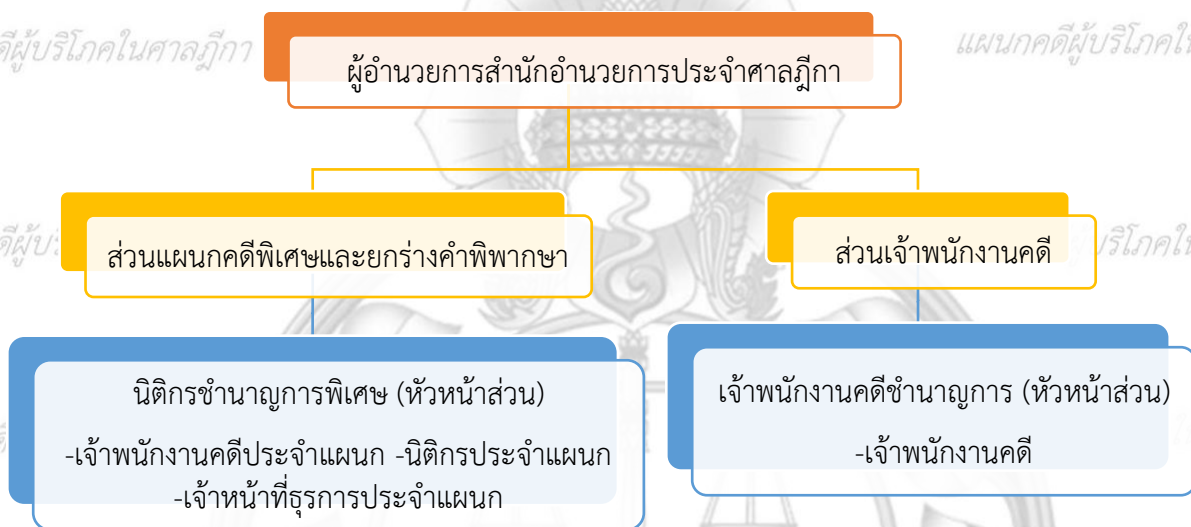
ภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑๖) และ

สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกามีคำสั่งที่ ๕๒/๒๕๖๔ เรื่อง การแบ่งงานภายในและมอบหมายให้ข้าราชการ

ศาลยุติธรรมปฏิบัติหน้าที่ราชการ กำหนดให้เจ้าพนักงานคดี ในส่วนเจ้าพนักงานคดี ปฏิบัติหน้าที่ใน แผนก

คดีผู้บริโภคนอีกหน้าที่หนึ่งด้วย กับมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของส่วนเจ้าพนักงานคดี ไว้เช่นเดียวกับที่

กำหนดในประกาศสำนักงานศาลยุติธรรมเรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑๖) ทุกประการ เป็นผลให้เจ้าพนักงานคดีเกิดข้อสงสัยในเรื่องโครงสร้างและสายบังคับบัญชา เนื่องจากแผนกคดีพิเศษและยกเร่งคำพิพากษา มีนิติกรชำนาญการพิเศษเป็นหัวหน้าส่วน แต่ส่วนเจ้าพนักงานคดีจะมี เจ้าพนักงานคดี ชำนาญการ เป็นหัวหน้าส่วน และ ทำให้งานเดียวกันมีส่วนงานที่รับผิดชอบ ๒ ส่วนงาน ที่ทับซ้อนกันอยู่ในหลายเรื่อง เช่น การตรวจสำนวน การค้นคว้าในเรื่องต่างๆ ที่มีการมอบหมาย หรือการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะฝ่ายเลขานุการการ ประชุมแผนกคดีผู้บริโภคน เกิดคำถามว่าที่ดำเนินการไปนั้นทำไปในฐานะเป็นงานของแผนกคดีผู้บริโภคนหรืองานของส่วนเจ้าพนักงานคดี รวมถึงเรื่องงานแผน งบประมาณ และการรายงานผลของส่วนงาน ปรากฏตามแผนผังส่วนงาน

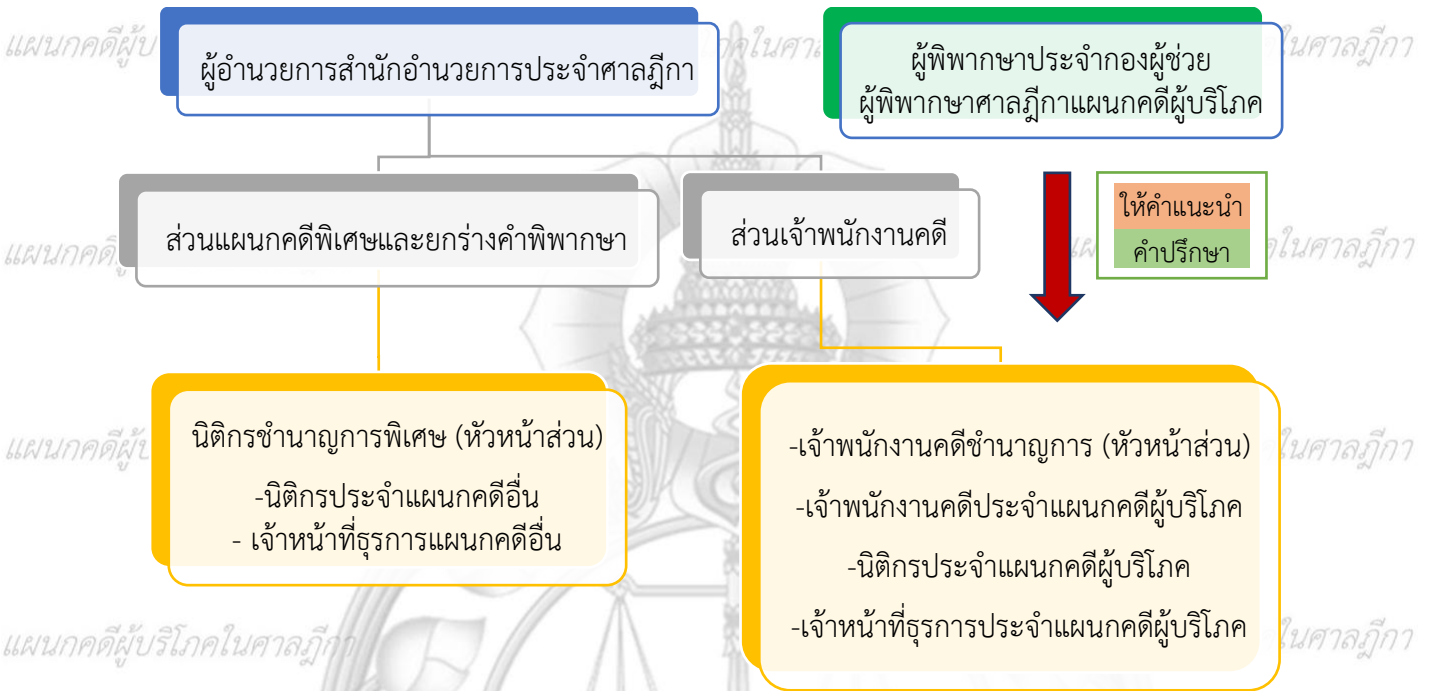


โดยหากพิจารณาเทียบกับศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคนจะเห็นว่าศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคนมีปริมาณคดีที่ต้องพิจารณาน้อยกว่าศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคน แต่มีเจ้าพนักงานคดีจำนวน ๕ คน ปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานคดีเต็มรูปแบบมาอยู่ก่อนแล้วในส่วนคดีผู้บริโภคนในศาลอุทธรณ์ และเมื่อมีการเพิ่มส่วนเจ้าพนักงานคดีในศาลอุทธรณ์ตามประกาศ สำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑๖) ก็ดำเนินการเปลี่ยนชื่อส่วนคดีผู้บริโภคนในศาลอุทธรณ์เป็นส่วนเจ้าพนักงานคดี โดยไม่มีปัญหาเรื่องโครงสร้างแต่อย่างใด²² เจ้าพนักงานคดีที่ปฏิบัติหน้าที่ในแผนกคดีผู้บริโภคนในศาลฎีกาจึงมีข้อเสนอว่า ควรจะให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ใน แผนกคดีผู้บริโภคนในศาลฎีกา สังกัดส่วนเจ้าพนักงานคดี เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่²³ และด้วยลักษณะงานของเจ้าพนักงานคดีซึ่งต้องใช้ทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ในการทำงาน จึงมีข้อเสนอว่าควรจัด

²² นางสาวมิ่งขวัญ พงษ์สถิต / เจ้าพนักงานคดีชำนาญการพิเศษ สำนักอำนวยการประจำศาลอุทธรณ์ / สัมภาษณ์/วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔

²³ นางสาวพัทธธีรา สิธยาประภัทรสิริ /เจ้าพนักงานคดีชำนาญการ สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา/สัมภาษณ์/วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔ และวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๔

ให้ผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา แผนกคดีผู้บริโภคน เป็นผู้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ในทำงานเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติของผู้ช่วยผู้พิพากษาที่ไปฝึกภาคปฏิบัติประจำศาลต่างๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้งานที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งจะทำให้เจ้าพนักงานคดีในศาลฎีกาได้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ดังแผนผังส่วนงานตามข้อเสนอ



จากแผนผังข้างต้นจะเห็นได้ว่าหากให้เจ้าพนักงานคดีประจำแผนกคดีผู้บริโภคนในศาลฎีการวมถึง นิติกรและเจ้าหน้าที่ธุรการประจำแผนกคดีผู้บริโภคนในศาลฎีกา สังกัดอยู่กับส่วนเจ้าพนักงานคดีเพียงส่วนงานเดียว จะทำให้งานสนับสนุนการปฏิบัติงานทั้งหมดของ แผนกคดีผู้บริโภคนในศาลฎีกา อยู่กับส่วนงานเดียว สายบังคับบัญชามีความชัดเจนว่ามีเจ้าพนักงานคดีชำนาญการเป็นหัวหน้าส่วน งานแต่ละส่วน เจ้าพนักงานคดี นิติกรและเจ้าหน้าที่ธุรการประจำแผนกคดีผู้บริโภคนสามารถดำเนินการและประสานตามสายงานได้ ดังเช่นก่อนที่จะมีการเพิ่มส่วนเจ้าพนักงานคดี ไม่ก่อให้เกิด ความสับสนว่า งานนั้น เป็นงานของส่วนแผนกคดีพิเศษและยกเร่งคำพิพากษาหรือเป็นงานของส่วนเจ้าพนักงานคดี รวมถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับงานแผน งบประมาณ และ รายงานผลของส่วนงาน แม้ว่าขอบเขตหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑๖) ส่วนเจ้าพนักงานคดีจะไม่ได้กำหนดให้ส่วนเจ้าพนักงานคดีมีหน้าที่ ดำเนินการสนับสนุนการปฏิบัติงานของแผนกคดีพิเศษ ก็ตาม เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๔ บัญญัติให้เจ้าพนักงานคดีมีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภคนตามที่ศาลมอบหมายอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังเป็นต้นแบบสำหรับเจ้าพนักงานคดีตามกฎหมายอื่นที่จะต้องสังกัดอยู่กับส่วนเจ้าพนักงานคดีนี้ ด้วย ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในศาลฎีกาเป็นไปในทำนองเดียวกัน

นอกจากการพัฒนาระบบ เจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ ในเรื่องบทบาทอำนาจหน้าที่ โครงสร้าง อัตรากำลัง และความก้าวหน้าในสายอาชีพแล้ว ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งที่ไม่อาจข้ามผ่านไปไม่ได้ คือ จะต้องมีการมอบหมายงานให้เจ้าพนักงานคดีได้มีโอกาสปฏิบัติ อย่างต่อเนื่อง โดยในส่วนงานที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีที่จะมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีดำเนินการได้มีดังนี้

ก. ชั้นตรวจและคัดแยกสำนวนคดี

เนื่องจากคดีผู้บริโภคที่ขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลฎีกามีอยู่ด้วยกัน ๓ กรณี คือ คำสั่งคำร้อง ต่างๆ คำร้องขออนุญาตฎีกา และฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ที่ศาลฎีกาอนุญาตให้ฎีกา ซึ่งจะมีการออกเลขสารบบคดีแยกต่างหากจากกัน โดยหลังจากที่ นิติกรงานรับฟ้องของศาลฎีกา ตรวจสำนวนตามแบบฟอร์มการตรวจสำนวนของศาลฎีกา และมีการส่งสำนวนคดีให้แผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา แล้ว ควบคุมมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนในเรื่องต่างๆ ควบคู่ไปกับแบบฟอร์มการตรวจสำนวนให้มีความพร้อมก่อนที่จะมีการจ่ายสำนวน และคัดแยกสำนวน ดังนี้

๑. คัดแยกสำนวนคดีซึ่งยังไม่อาจพิจารณาในประเด็นแห่งคดีออกมาบริหารจัดการในลักษณะสำนวนจัดการพิเศษ เช่น

- กรณียื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาล่วงเลยกำหนดเวลา

- กรณียื่นฎีกาโดยไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา หรือยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาโดย ไม่ได้ยื่นฎีกามาด้วย

- กรณีไม่ได้ชำระค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาในกรณีที่ต้องชำระ หรือไม่ได้นำเงินค่าค่าธรรมเนียม ซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความฝ่ายอื่นตามคำพิพากษาศาลล่างมาวางพร้อมคำร้องขออนุญาตฎีกาและฎีกา

จากตัวอย่าง ๓ กรณีข้างต้น เจ้าพนักงานคดีสามารถตรวจ พบและคัดแยกสำนวนลักษณะนี้ออกมาได้โดยไม่ต้องใช้เวลามาก โดยเริ่มตรวจสำนวนจาก คำร้องขออนุญาตฎีกาและฎีกา แทนที่จะต้องตรวจทั้งสำนวน เนื่องจากนิติกรงานรับฟ้องของศาลฎีกาก็ตรวจสำนวนมาแล้วรอบหนึ่ง ซึ่งการบริหารจัดการในลักษณะสำนวนจัดการพิเศษสามารถทำให้คดีเช่นนี้เสร็จไปจากศาลฎีกาได้เร็วขึ้น

๒. ส่วนสำนวนคดีที่ต้องพิจารณาในประเด็นแห่งคดีก็คัดแยกตามแต่ละประเภทคดี และจัดเป็นกลุ่ม เช่น เช่าซื้อ ประกันภัย ยืม คำประกัน จำนอง หรือเป็นเรื่อง ชั้นบังคับคดี แล้วรวบรวมคดีที่มีลักษณะเป็นกลุ่มคดีเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เช่น คดีหมู่บ้านจัดสรร โครงการเดียวกัน คดีที่ผู้ให้กู้รายเดียวกัน ฟ้องผู้กู้หลายรายที่ ทำสัญญากู้เงินในลักษณะเป็นโครงการ หรือคดีเช่าซื้อที่มีประเด็นเกี่ยวกับสัญญาว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ซึ่งผู้ให้เช่าซื้อ จัดให้ลูกค้าทุกรายทำสัญญาดังกล่าว รวมทั้งตรวจสอบเบื้องต้นในเรื่องอื่นๆ เช่น เป็นคดีที่มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาอยู่แล้วหรือไม่ คู่ความรายเดียวกันนี้มีการฟ้องร้องกันในเรื่องอื่นอีกหรือไม่ อย่างไร แล้วรายงานให้เลขานุการแผนกคดีพิจารณาดำเนินการต่อไป ซึ่งจะทำให้เลขานุการแผนกคดีสามารถบริหารจัดการสำนวนคดีเหล่านั้นได้เร็วขึ้น

ข. ชั้นยกร่างคำสั่งหรือคำพิพากษา

หน้าที่ในชั้นตอนนี้ควรที่จะแบ่งออกเป็น ๒ กรณี คือ ๑. การยกร่างคำสั่ง และ ๒. การยกร่างคำพิพากษา โดยในส่วนของ การยกร่างคำสั่ง นั้น ภายหลังจากที่มีการตรวจและคัดแยกสำนวนคดีออกเป็น ๒ ลักษณะตามที่กล่าวมาในข้อ ก. แล้ว เลขานุการแผนกคดีชอบที่จะมอบหมายสำนวนคดีที่ยังไม่อาจพิจารณาใน

ประเด็นแห่งคดี เฉพาะที่ไม่มี ความยุ่งยากสลับซับซ้อนให้เจ้าพนักงานคดีกร่าง เช่น ยกร่างรายงานกระบวนการพิจารณาให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องที่สามารถแก้ไขได้ เช่น ให้ความความที่ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาและฎีกาชำระค่าขึ้นศาลชั้นฎีกา หรือค่าฤชาธรรมเนียม ซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษา ก่อน แล้วเสนอเลขานุการแผนกคดีตรวจสอบและดำเนินการตามขั้น ตอนต่อไป ส่วนคำร้องขออนุญาตฎีกาซึ่ง แผนกคดีผู้บริโภคได้จัดทำ รูปแบบของคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกา ในแต่ละกรณีไว้ อยู่แล้ว ก็สามารถมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีกร่างคำสั่งสำหรับสำนวนคดีที่ คู่ความขอถอนคำร้องขออนุญาตฎีกาและฎีกา และคดีที่มีประเด็นข้อกฎหมายที่ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อนและศาลฎีกามีคำพิพากษาในประเด็นดังกล่าวไว้แล้ว เช่น

- คดีที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ให้เช่าซื้อขออนุญาตฎีกาในปัญหาว่ามีสิทธิเรียกดอกเบี้ยของราคาใช้แทนรถยนต์ที่เช่าซื้อหรือไม่ ซึ่งปัญหานี้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้ให้เช่าซื้อที่มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยของราคาใช้แทนรถยนต์ได้ นับแต่วันอ่านคำพิพากษาศาลฎีกา²⁴

คดีที่มีปัญหาว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องผู้ค้าประกันหรือไม่ ในกรณีที่ไม่ได้บอกกล่าวการผิดนัด ของลูกหนี้ชั้นต้นให้ผู้ค้าประกันทราบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๘๖ ซึ่งศาลฎีกามีคำวินิจฉัยว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องผู้ค้าประกัน หรือกรณีโจทก์บอกกล่าว การผิดนัดไปยังผู้ค้าประกัน ล่วงพ้นกำหนด ๖๐ วัน นับแต่วันที่ลูกหนี้ชั้นต้นผิดนัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๘๖ ซึ่งศาลฎีกาก็นำวินิจฉัยว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องผู้ค้าประกัน แต่ผู้ค้าประกันหลุดพ้น จากความรับผิดชอบในดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทน ที่เกิดขึ้นภายหลังจากพ้นกำหนดเวลา ๖๐ วัน²⁵

- คดีที่มีปัญหาว่าศาลอุทธรณ์พิพากษาให้คู่ความใช้ค่าทนายความให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบหรือไม่ ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเจ้าพนักงานที่ต้องปฏิบัติ หน้าที่ในการที่จะบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลเท่านั้น ไม่มีอำนาจเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือเป็นคู่ความในคดี ศาลจึงกำหนดให้คู่ความใช้ค่าทนายความให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่ได้²⁶

- คดีที่ศาลฎีกาแผนกคดีผู้บริโภคให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้คู่ความที่ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาชำระค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาหรือค่าฤชาธรรมเนียมที่จะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษา ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นทราบคำสั่งโดยชอบแล้วแต่เพิกเฉยไม่ดำเนินการภายในเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด

โดยเมื่อมีการจ่ายสำนวนที่มีการกร่างคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกาดังว่าให้แก่องค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาประจำแผนกคดีผู้บริโภคพิจารณาแล้ว หากผู้พิพากษาศาลฎีกาเจ้าของสำนวนมีข้อสังเกตหรือข้อแนะนำเกี่ยวกับการกร่างคำสั่งของเจ้าพนักงานคดี ก็ควรให้คำแนะนำ แก่เจ้าพนักงานคดี เพื่อให้เจ้าพนักงานคดีได้มีโอกาสเรียนรู้ านจากผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งมีความรู้และประสบการณ์โดยตรง ก็จะทำให้เจ้าพนักงานคดีสามารถพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ด้วยขั้นตอนการทำงานของศาลฎีกาที่ ผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาจะต้องทำหน้าที่ตรวจร่างคำสั่ง ที่องค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกา พิจารณาแล้ว ผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาก็สามารถให้คำแนะนำแก่เจ้าพนักงานคดีเกี่ยวกับการกร่างคำสั่งสำนวนคดีนั้นได้เช่นกัน

²⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘๑๘/๒๕๖๓

²⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๐/๒๕๖๒

²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๓๔/๒๕๖๒

ส่วนการยกร่างคำพิพากษา เนื่องจากการยกร่างคำพิพากษาจะ ต้องใช้เวลามาก กว่ากรยกร่างคำสั่ง คำร้องขออนุญาตฎีกา ด้วยเหตุเพราะ รูปแบบของคำพิพากษาที่ต้องมีรายการต่างๆ เช่น คำฟ้อง คำให้การ ข้อเท็จจริงที่คู่ความไม่ได้แย้งกัน รวมทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายที่ยุติไปตามคำพิพากษาศาลล่างทั้งสอง ทั้งการยกร่างคำพิพากษาต้องใช้ทักษะในด้านต่างๆ ต้อง อาศัยประสบการณ์ในการใช้สำนวนโวหารให้มีความสละสลวย เหมาะสม และตรงประเด็น จึงเห็นว่าควรมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีกร่างเฉพาะสำนวนคดีที่คู่ความขอถอนฎีกา เพื่อเจ้าพนักงานคดีจะได้มีเวลาและโอกาสปฏิบัติหน้าที่อื่นด้วย

ค. งานด้านการประชุมคดี

ศาลฎีกามีโครงการ ประชุม ปรีกษาคดีในศาลฎีกาโดยมีการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนเพื่อเป็น การยกระดับมาตรฐานการพิจารณาพิพากษาคดีขององค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกา โดยวัตถุประสงค์ของโครงการ นอกจากเพื่อให้มีการนำระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยและระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการทำงานในศาลฎีกาอย่าง สมบูรณ์แบบแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดกรองเอกสารในสำนวนคดีให้เหลือเพียงที่เกี่ยวข้องกับประเด็น สำคัญแห่งคดีตามฎีกาของคู่ความ เพื่อให้การอำนวยความสะดวกเป็นไปโดย ยรวดเร็วและประหยัดทรัพยากร เพื่อลดภาระงานคดีส่วนที่ฟุ่มเฟือยให้แก่ผู้พิพากษา ลดระยะเวลาการทำงานและข้อโต้แย้งในขั้นตอนการตรวจร่าง คำพิพากษาของผู้ช่วยผู้พิพากษา เป็นต้น ซึ่งแนวทางการประชุมปรีกษาคดีมีการกำหนดขั้นตอนให้นิติกรของ แผนกคดีส่งไฟล์สำนวนอิ เล็กทรอนิกส์หรือด้วยวิธีอื่นใดให้องค์คณะ ทุกคนและผู้ช่วยผู้พิพากษาที่รับผิดชอบ สำนวนคดีดังกล่าวโดยเร็ว และในการประชุมให้ผู้ช่วยผู้พิพากษาทำหน้าที่สนับสนุนด้านการบันทึกเทปการ ประชุม ข้อมูลทางวิชาการ และแนวคำพิพากษาศาลฎีกา แต่ไม่ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีปฏิบัติ หน้าที่ในส่วนนี้

ฉะนั้น เมื่อประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความ รับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑๖) ข้อ ๔ กำหนดหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีใน สำนักงานอำนวยการประจำศาลฎีกา ในข้อ (ค) ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการในการประชุมคดี ประชุม แผนกคดีและ ประชุมใหญ่ตามระเบียบ กรณีจึงอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบ สำนวนคดีเพื่อคัดกรองเอกสารใน สำนวนคดีให้เหลือเพียงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญแห่งคดีตามฎีกาของคู่ความ ไม่ว่าจะเป็คำฟ้อง คำให้การ คำเบิกความ คำพิพากษาศาลล่างทั้งสอง อุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ คำร้องขออนุญาตฎีกา ฎีกา คำสั่งอนุญาตให้ ฎีกา คำแก้ฎีกา ตลอดจนจนพยานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องวินิจฉัยแล้ว จัดทำไฟล์สำนวน อิเล็กทรอนิกส์หรือด้วยวิธีอื่น เสนอองค์คณะผู้พิพากษา ศาลฎีกาพิจารณาล่วงหน้าก่อนที่จะมีการประชุม กับ ช่วยค้นคว้าตำรา คำอธิบายกฎหมาย หรือคำพิพากษาศาลฎีกาที่้องค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกามอบหมาย ให้ ดำเนินการ ก่อนที่จะมีการประชุม เพื่อใช้อ้างอิง และอาจให้เข้าร่วมประชุมคดีโดยทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการ จัดทำรายงานการประชุม และมติที่ประชุมตามระเบียบ

๕. บทสรุป

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีผู้บริโภค ตามที่ได้รับมอบหมาย และให้ความช่วยเหลือคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณา บางเรื่อง ด้วยเล็งเห็นว่าจะทำให้การพิจารณาคดีผู้บริโภคเป็นไปโดย รวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ศาลยุติธรรมจึงชอบที่จะทำให้ระบบเจ้าพนักงานคดีสามารถขับเคลื่อนไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ต้องให้ความสำคัญและให้ความเชื่อมั่นทั้งในรูปแบบวิธีและในตัวเจ้าพนักงานคดี หากไม่แล้วเจ้าพนักงานคดีก็จะ เป็นเพียง ตำแหน่งที่เป็นนามธรรมเท่านั้น และนอกจากให้โอกาสเจ้าพนักงานคดีได้ปฏิบัติหน้าที่แล้ว ศาลยุติธรรม ยังต้องพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีในด้านต่างๆด้วย ซึ่งจากนโยบายของประธานศาลฎีกา ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ ข้อที่ ๓ สร้างกลไกการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการพิพากษาที่ทันสมัย โดยข้อ ๓.๒ ระบุถึงการพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีเพื่อให้มีบทบาทสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาลเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าศาลยุติธรรมยังคงให้ความสำคัญกับระบบเจ้าพนักงานคดี และด้วยนโยบายของประธานศาลฎีกาในข้อนี้ นำไปสู่การแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดี ซึ่งมีแผนพัฒนา ๔ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นบทบาทหน้าที่ โครงสร้าง อัตรากำลัง และความก้าวหน้าในสายงาน และจากการทำงานของคณะทำงานชุดดังกล่าว นำไปสู่การออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่า ด้วยบทบาทและอำนาจ หน้าที่ของเจ้าพนักงานคดี พ.ศ. ๒๕๖๔ มีการกำหนดเพิ่ม ส่วนเจ้าพนักงานคดีในหน่วยงานในสังกัด สำนักงานศาลยุติธรรม มีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือมาตรฐานงานคดีสำหรับเจ้าพนักงานคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมถึงจัดอบรมเจ้าพนักงานคดีหลักสูตรระดับปฏิบัติการและระดับชำนาญการ พิเศษ อันเป็นการพัฒนาระบบเจ้าพนักงานคดีให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม

แต่ในส่วนของเจ้าพนักงานคดีที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลฎีกา นอกจากการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมข้างต้น การมอบหมายงาน ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ เพราะ เนื่องจากตามหน้าที่ หากไม่มีการมอบหมายงานให้รับผิดชอบ เจ้าพนักงานคดีก็จะมีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ ไม่มีโอกาสได้แสดงศักยภาพตามความรู้ความสามารถที่กฎหมายกำหนดไว้สูงกว่าตำแหน่งนิติกร และเมื่อมีการมอบหมายงานให้รับผิดชอบก็ควรจัดให้มี ผู้พิพากษาประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาคอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานยกร่างคำสั่งหรือคำพิพากษาซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะ ความรู้และประสบการณ์เป็นพิเศษ และเมื่อเจ้าพนักงานคดีเกิดความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ก็จะสามารถสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาลฎีกาได้อย่างเป็นรูปธรรม